

Vantolkad antropologi grogrund för rasister

Milford Wolpoff, Rachel Caspari. **Race and human evolution.** 462 sidor. New York: Simon & Schuster, 1997. Pris \$ 25. ISBN 0-684-81013-1.

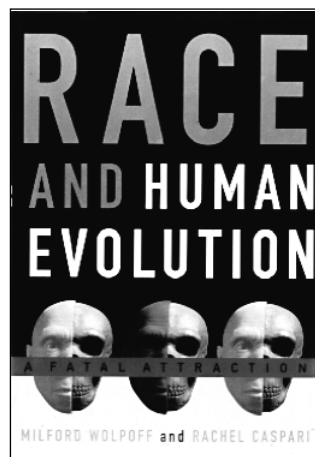
Recensent: professor Bertil B Fredholm, farmakologiska institutionen, Karolinska institutet, Stockholm.

Många rasister använder någon form av vulgär genetisk argumentation. Förespråkare för neger-slaveriet använde sig gärna av (som det senare skulle visa sig) vantolkade mätningar av kranievolym och teorier om genetiska skillnader i »utvecklingsgrad». Den »tyske Darwin» Ernst Haeckel kom att under senare delen av sitt liv utveckla en nationell och socialistisk samhällssyn, och han tolkade utvecklingsläran som en social teori. Trots att han dog redan före första världskriget kom hans romantiserande uppfattning av ett tyskt »Volk» och en arisk överlägsenhet att ge viktigt tankegodis för det efter världskriget startade nationalsocialistiska tyska arbetarpartiet. Idag finns en bred konsensus att de mänskliga generna är utomordentligt demokratiska. Icke desto mindre kan människans utvecklingshistoria tolkas på olika sätt, och i debatten om vilken tolkning som är mest sannolik har beskyllningar om rasism framslungits. Wolpoff och Caspari ger sin syn på vad debatten handlar om.

Mitokondriellt påvisad afrikansk urmoder

1987 publicerade Rebecca Cann och medarbetare en artikel i tidskriften »Nature» med titeln: »Mitochondrial DNA and human evolution». Bakgrunden till arbetet är att mitokondrierna som bekant har sitt eget DNA, och detta förs vidare genom generationerna från modern. Mitokondriernas DNA kodar för 37 gener och är inte mer än ca 16 500 baspar långt, dvs blott 0,0005 procent av den totala mängden DNA i cellkärnan. Mitokondrie-DNA har också den intressanta egenskapen att dess sammansättning förändras snabbare än det normalt nedärvda DNA. Det gör att man har nyttjat föränd-

ringar i mitokondrie-DNA som ett mått på den tid som gått sedan arter eller individer hade ett gemensamt ursprung. Cann och medarbetare framställde mitokondrie-DNA från 147 individer med helt olika bakgrund från alla jordens hörn. Från en jämförelse mellan dessa DNA-prov drog man slutsatsen att alla människor kunde på den maternella sidan härledas till en ursprunglig kvinna och att hon – vad mera är – med all sannolikhet levde i Afrika. Den sista slutsatsen i arbetet var att denna kvinna levde för endast ca 200 000 år sedan.

Artikeln i »Nature» fick snabbt ett stort genomslag i populärpressen, och den kom att utnyttjas också politiskt. Inte minst Stephen Jay Gould, den kände paleontologen och popularisatorn, insåg hur fyndet kunde utnyttjas. Om det är så att alla människor som lever idag har ett gemensamt och speciellt ett afrikanskt ursprung betyder detta naturligtvis att alla teorier som hävdar olikheter i utvecklingshistoria saknar vetenskapligt stöd och vittnar endast om bigotteri. En av dem som på så sätt kom att stämplas som rasist var Milford Wolpoff.

Regionalt präglad utveckling

Wolpoff hade några år tidigare tillsammans med kolleger från Australien och Kina beskrivit vad de kallade en multiregional utveckling av människan. De hade slagits av att fossila lämningar av människor från närmare en miljon år tillbaka från Kina uppvisade vad de tolkade som mongoliska drag, fossil från Sydostasien, sydostasiatiska drag och så vi-

NYA BÖCKER

dare. De ville alltså från de osteologiska fossilfynden se tecknen på en regional variation som bland annat manifesteras i de skillnader mellan olika folkgrupper – afrikaner, européer, mongoler och australier som vi kan igenkänna idag.

Milford Wolpoff och hans fru Rachel Caspari har skrivit denna bok för att förklara varför de vidhåller sin uppfattning om en regionalt präglad utveckling av människor och inte minst för att förklara hur man kan ha den uppfattningen utan att vara rasist. Boken försöker samtidigt hävda Wolpoffs originalitet som vetenskapsman och genom hänvisning till olika auktoriteter hävda att hans tankar är väl förankrade i en solid vetenskaplig tradition. För att lyckas med detta hade krävts att författarna var lika goda stilister som huvudantagonisten S J Gould (som ju ofta lyckas med just den sortens konststycken). Eftersom de inte är det har boken en hel del longörer, och samma argument upprepas flera gånger.

Svag argumentation

Makarna Wolpoff framför flera goda argument mot den alltför enkla tolkningen av resultatet om »mitochondrial Eve», argument som också framförts av andra. Det faktum att mitokondrie-DNA inte divergerar mer bland jordens befolkning idag än att ett gemensamt ursprung för 200 000 år sedan kan postuleras betyder inte att alla idag levande människor har en gemensam afrikansk urmoder. Resultaten är förenliga med flera andra hypoteser. Vad de däremot inte påpekar i sin bok är att deras hypotes om en multiregional utveckling skulle kräva att åtminstone några genetiska markörer skulle uppvisa en stor divergens, men att sådant molekylärbio-logiskt stöd totalt saknas. Eftersom författarna på upprepade ställen hävdar att deras uppfattning bygger på att man personligen hanterat fossil från flera olika ställen på jorden blir deras argumentation i slutändan ganska svag. Den bygger på att läsaren skall förlita sig på dem som auktoriteter: vi förväntas tro på dem inte i huvudsak på grund av kraften i deras argument utan därför att deras erfarenheter är unika. Speciellt trycker de på sin analys av Neandertal-

skelett. Chansen att makarna Wolpoff har rätt minskade därför ytterligare för några veckor sedan. Svante Pääbö och hans forskarlag kunde då presentera molekylärbio-logiskt stöd för att Neandertalmänniskan inte är en stammoder för dagens européer, utan att hon var en helt annan art.

Missförstådda koncept fatalt attraktiva

Styrkan i boken är istället att den i flera kapitel beskriver antropologins delvis mycket solkiga förflutna. Inte minst visar författarna på det enorma inflytandet från Ernst Haeckels övertygelse att dagens människor har ett polygenetiskt ursprung och att dagens »raser» härrör från olika grenar på ett utvecklingsträd. Denna uppfattning företräddes långt in på 1960-talet vid Harvard university speciellt av Carlton Coon, som i sin 1962 publicerade »The origin of races» hävdade att mycket tidigt under evolutionen fem separata grenar av primatträdet utvecklats och att dessa separat, men med olika hastighet, utvecklats till människor. Att han ansåg att europeerna först nått det mänskliga stadiet och därför var mer högtstående ägnar inte att förvåna. Eftersom makarna Wolpoffs vetenskapliga position förknippats med dessa åsikter gör de ett grundligt arbete med att precisera vad dessa deras föregångare faktiskt sade och med att distansera sig därifrån. De visar mycket övertygande på hur missförstådda utvecklingsbiologiska koncept verkligen haft och fortfarande har en fatal attraktionskraft på rasister. •

Bred översikt över Huntingtons sjukdom

Peter S Harper, ed. **Huntington's disease. Major problems in neurology** 31. 2 ed. 438 sidor. London-Philadelphia-Toronto: W B Saunders Company, 1996. Pris ca 845 kr. ISBN 0-7020-2153-9.

Recensent: leg läkare Anders Lundin, psykiatriska kliniken, Karolinska sjukhuset, Stockholm.

Huntingtons sjukdom (Chorea Huntington; Huntingtons chorea) är en neuropsykiatrisk åkomma som i år firar